

השכלה גבוהה / פרופ' זאב נוימן

לשבור את הקרטל האוניברסיטאי

הממסד האוניברסיטאי לבין המכללות (הן המתוקצבות והן הלא-מתוקצבות), והוא - האפשרות להעניק תארים שלישיים (דוקטורט) לסטודנטים הלומדים במגוון המכללות העומדות בקריטריונים. אי-אפשר להתעלם מהעובדה, כי המכללות הבלתי-מתוקצבות מעסיקות כיום מרצים מן השורה הראשונה; וברור כי הרמה האקדמית של הסגל האקדמי במכללות, מאפשרת מתן אישור לכך, שבמכללות ילמדו לתוארי דוקטורט, לאחר קביעת קריטריונים ברורים ואישור לתחומים ספציפיים במכללות ספציפיות. אז מדוע בעצם זה לא קורה? לטענת המל"ג, אין למכללות אפשרות להכשיר דוקטורנטים, כי אנחנו, המכללות, לא אוניברסיטה; אך, מצד שני, לא נהיה מוכרים כאוניברסיטה, כי אין לנו תכנית לתואר שלישי. זה מצב אבסורדי של סוגיית הביצה והתרנגולת. יש דרישה של בוגרי המכללות בתכניות לתואר שני מחקרי, להמשיך ללימודי דוקטורט, אך הם נאלצים לעשות זאת במוסדות אחרים. אין בכך היגיון, שכן זהו צו השעה. המחאה החברתית והתופעה של בריחת מוחות מצביעות על כך, שיש צורך באנשי אקדמיה נוספים. באמצעות הרחבת התשתית האנושית,

המועצה להשכלה גבוהה (המל"ג) העניקה באחרונה היתר לחמש מכללות - המכללה האקדמית נתניה, המרכז האוניברסיטאי אריאל, **המכון הטכנולוגי חולון**, המרכז הבינתחומי, והמסלול האקדמי המכללה למנהל - להעניק תואר פרופסור-חבר לאנשי הסגל האקדמי העומדים בקריטריונים; זאת, באופן אוטונומי וללא דרישה לקבלת אישור המל"ג, כפי שנעשה עד היום. זוהי יוזמה מבורכת, שהגיעה לאחר מאבק של שנים מצד המכללות להכרה בזכותן להענקת התואר. צעד זה מעיד על ההכרה של המל"ג במכללות כמוסדות אקדמיים בעלי מוניטין מחקרי, וקאדר מרצים מוביל. אישור הפרופסורה פותח למרצים ולחוקרים דרך חדשה, ומאפשר לקדם דור חדש של חוקרים באקדמיה הישראלית. אך למרות השמחה, אין זה מספיק וזו רק ההתחלה. הדרך לסגירת הפער בין האוניברסיטאות למכללות עוד ארוכה. פער זה הוא תולדה של התנהלות לקויה, אשר מובילה להבחנה לא מוצדקת בין המוסדות השונים. ההיסטוריה מלמדת, כי המל"ג נוקטת קו ברור, המפלה לרעה את המכללות; וכי היא מקצצת להן את הכנפיים. כך, לדוגמה, המל"ג לא כללה את המכללות בתכנית החומש האחרונה, שהוצגה לפני יותר משנה, מה שפוגע במכללות וגם בסטודנטים. זו בעצם התעלמות מעשרות אלפי סטודנטים בישראל, ומהצרכים שלהם. מתוך 293 אלף סטודנטים, הלומדים במערכת ההשכלה הגבוהה, כ-40 אלף לומדים במכללות הבלתי-מתוקצבות. מדובר באזרחים צעירים, הזכאים להתייחסות שווה לסטודנטים באוניברסיטאות. חשוב להבהיר, כי איני רומז לכך שבתכנית החומש של המל"ג צריכה, למשל, להיות התייחסות לתקציבים עבור המכללות הבלתי-מתוקצבות. אני מתכוון לדברים המהותיים, כגון מספר סטודנטים, כיווני התפתחות, מרכזי מצוינות, הענקת דוקטורטים, מצב הסגל והסטודנטים. כיצד ניתן להתעלם מאחוז כה גבוה של הלומדים באקדמיה, שהם דור העתיד של ישראל?

הדרך לסגירת הפער בין האוניברסיטאות למכללות עוד ארוכה. פער זה הוא תולדה של התנהלות לקויה, אשר מובילה להבחנה לא מוצדקת בין המוסדות השונים. ההיסטוריה מלמדת, כי המל"ג מפלה לרעה את המכללות ומקצצת להן את הכנפיים

הביצה והתרנגולת

שמורכבת מהבסיס האקדמי המחקרי הישראלי, ועל-ידי הכשרת דוקטורטים נוספים, החברה הישראלית תשנה את פניה: בכך תהיה תרומה למדע ולחברה. חוקרים נוספים יפרצו דרך, ישמיעו את עמדתם בסוגיות הבוררות בחברה הישראלית, ויתרמו לה בתחומים נוספים. המכללות, בנוסף לאוניברסיטאות, ערוכות לקלוט את אותם חוקרים, וזוהי עוד דרך לשבור את הקרטל האוניברסיטאי. ●

כיצד הגענו למצב זה? לצערי, התשובה פשוטה. במל"ג יש נציג אחד למכללות הבלתי-מתוקצבות, מתוך 25 נציגים. זהו מצב אבסורדי, שלא מאפשר התנהלות שווה. חשוב, למשל, על סיטואציה, שבה מכללה כלשהי מגישה בקשה לתכנית לימודים חדשה, כאשר מי שבוחן אותה ואמור לאשר אותה אלו הם המתחרים? אני רוצה להאמין, כי ההרשאה להענקת פרופסורה, מהווה סוג של התקדמות והבעת אמון של המל"ג במכללות המובילות. בהבעת אמון זו, יש כדי לאותת על הצורך בסגירת פער נוסף בין

הכותב הוא נשיא המסלול האקדמי המכללה למנהל